

Statenmededeling

Datum

9 januari 2024

Documentnummer

GS : 5380043

PS : 5840226

Onderwerp

Foto NPRES december 2023 / Monitor RES 2023 PBL

Aan Provinciale Staten van Noord-Brabant,

Kennisnemen van

Foto NPRES december 2023 en Monitor RES 2023: een voortgangsanalyse van de Regionale Energie Strategieën (PBL).

Aanleiding

Bij de ondertekening van het Klimaatakkoord in 2019 hebben de RES-regio's zich verplicht om in 2030 de opwek van 35 TWh aan hernieuwbare elektriciteit op land mogelijk te maken. In de RES 1.0 (2021) hebben de regio's hun plannen en ambities neergelegd. Daaruit blijkt dat, als al deze plannen zouden kunnen worden uitgevoerd, in 2030 de opwek van 55 TWh aan hernieuwbare elektriciteit op land mogelijk zou zijn. De regio's hebben daarop met elkaar de afspraak gemaakt om zoveel als mogelijk de ambities te realiseren, waarbij de 35 TWh de ondergrens is en 55 TWh het streefbeeld.

Op 7 december 2023 zijn gelijktijdig twee documenten gepubliceerd, waarin de landelijke voortgang van de Regionale Energie Strategieën (RES'en) wordt getoond/beschreven.

1. Het Nationaal Programma RES (NPRES) biedt iedere 6 maanden een foto, waarin zij, op basis van bestuurlijke gesprekken, een algemene stand van zaken met betrekking tot de voortgang van het RES-proces beschrijven. Deze

rapportage biedt inzicht in de algemene (niet-regio-specifieke) voortgang, benoemt knelpunten en signaleert actuele ontwikkelingen.

2. Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) presenteert jaarlijks een RES-monitor, waarin zij een onafhankelijk beeld geeft van de voortgang van het RES-proces en ook een kwantitatief beeld geeft van de te verwachte realisatie van de RES-plannen, uitgaande van de meest actuele rapportage van de RES-regio's. PBL analyseert hierbij de voortgangsrapportages van de RES-regio's.

Datum

9 januari 2024

Documentnummer

GS ; 5380043

PS : 5840226

Over de voortgang van de Brabantse RES'en bent u door middel van door middel van een [statenmededeling](#) reeds geïnformeerd.

Bevoegdheid

PS hebben het de Energieagenda 2019-2030 vastgesteld en is het vastgestelde kader. Uitvoering van de RES'en past binnen deze kaders en valt daarmee onder de bevoegdheid van GS.

Kernboodschap

1. *Zowel NPRES als PBL constateren voortgang in de RES'en, maar er is wel sprake van vertraging. De afspraken met betrekking tot opwek van 35 TWh hernieuwbare elektriciteit op land in 2030 (Klimaatakkoord (2019)) kunnen zeer waarschijnlijk tijdig worden gerealiseerd.*

Op basis van alle ontwikkelingen verwacht PBL dat er in 2030 39 TWh aan hernieuwbare elektriciteit op land kan worden opgewekt. Daarbij houdt PBL rekening met een onzekerheidsmarge van plus en min 5 TWh. Daarmee is er minimaal een realisatie van 34 TWh te verwachten. De kans dat alles tegenzit is beperkt, waardoor PBL er vanuit gaat dat de doelstelling uit het Klimaatakkoord uit 2019 (namelijk 35 TWh in 2030) op dit moment 'goed haalbaar' is.

2. *Het is onwaarschijnlijk dat de gezamenlijke ambitie (55 TWh hernieuwbare elektriciteit in 2030) van de 30 RES-regio's zal worden behaald.*

In de RES 1.0 hebben de 30 RES-regio's een gezamenlijke ambitie verwoord met betrekking tot de opwek van hernieuwbare elektriciteit in 2030 van (ruim) 55 TWh. Op basis van de huidige inzichten is het niet waarschijnlijk dat dit gerealiseerd wordt. Op dit moment lijkt 44 TWh op basis van de huidige plannen het maximaal haalbare te zijn.

3. *De Brabantse RES'en weten uitgaande van de huidige stand van zaken hun ambities uit de RES 1.0 geen van allen volledig te realiseren, aldus PBL. De regio's presteren echter wel bovengemiddeld.*

Op basis van de analyse van het PBL kan worden gezien dat de Brabantse RES'en naar verwachting tussen de 63% en 77% van hun ambitie weten te realiseren in 2030. De cijfers van het PBL zijn op een andere manier bepaald dan de door NPRES voorgeschreven methodiek die de regio's voor het Voortgangsrapportage hebben moeten hanteren (en om die reden lager dan in de Voortgangsrapportages is aangegeven). Welke methodiek nu de juiste is, is voor ons college niet te bepalen. Wel kan op basis van het overzicht (PBL-rapport pagina 79) worden gezien hoe de Brabantse regio's 'presteren' ten opzichte van de andere RES-regio's. Daaruit kan worden afgeleid dat de Brabantse regio's beter dan het gemiddelde presteren.

Datum

9 januari 2024

Documentnummer

GS ; 5380043

PS : 5840226

4. *Bij de realisatie van de ambities uit de RES 1.0 blijken verschillende uitdagingen op te treden.*

In hun rapportage gaan zowel PBL als NPRES uit van een beschrijving van het landelijke beeld. Onderstaand zijn, op basis van deze beschrijvingen de voor Brabant belangrijkste uitdagingen genoemd:

- Vanwege netcongestie zijn er (ook in Noord-Brabant) zoekgebieden, waar op dit moment de ontwikkeling noodgedwongen stilstaat. Zolang er geen duidelijkheid is over het moment van aansluiten op het elektriciteitsnet, nemen ontwikkelaars geen nieuwe stappen en staat de ontwikkeling feitelijk in de wacht. Dit raakt verschillende zoekgebieden voor zowel zon als wind in Nederland en ook in Brabant.
- De Defensieradar maakt de ontwikkeling van windprojecten in vrijwel geheel Brabant complex. Zoekgebieden voor wind, waarvoor ruimtelijke mogelijkheden bestaan en tot op heden ook maatschappelijk draagvlak voor lijkt te zijn, kunnen niet worden ontwikkeld, zolang er met Defensie geen oplossing is gevonden. Hierdoor ontstaat het risico dat er vaker gekozen wordt voor zon-ontwikkeling (om de doelstelling te realiseren), wat weer in een verslechtering van de verhouding zon/wind resulteert.
- De nieuwe, strengere (concept) landelijke milieunormen voor wind bemoeilijken het realiseren van windenergie. Op basis van deze concept-milieunormen wordt de realisatie van windprojecten op of bij bedrijventerreinen lastiger, terwijl dat voor het energiesysteem juist gewenst is (vraag en aanbod bij elkaar). Daarnaast leiden de normen tot meer verspreide windturbines.
- De aangescherpte voorkeursvolgorde zon voorkomt, op uitzonderingen na, zon op landbouwgronden. Voor sommige - nog niet gestarte - zonprojecten vraagt dit het aanpassen van plannen. Dit kan leiden tot vertraging of afvallen van projecten.

5. *De energietransitie wordt steeds omvattender en breder dan de realisatie van de RES-plannen alleen. Dit leidt tot nieuwe uitdagingen voor de samenwerking tussen gemeenten en provincie.*

Zowel NPRES als PBL signaleren dat de energietransitie steeds omvattender wordt. De energietransitie vindt plaats in en maakt onderdeel uit van de leefomgeving. Een strijd om de ruimte is gaande: wonen, bedrijven, landbouw, natuur, opwek en transport van energie concurreren vaak om dezelfde ruimte. Daarbij groeit het besef dat energie niet alleen vraagt om

Datum

9 januari 2024

Documentnummer

GS ; 5380043

PS : 5840226

landschappelijke inpassing, maar dat de toegang tot (hernieuwbare) energie voorwaardelijk is voor de ontwikkeling van woonwijken, voorzieningen, bedrijventerreinen etc. Het is daarom noodzakelijk dat de ruimtelijke impact van het toekomstige energiesysteem goed en tijdig in beeld is en wordt meegenomen in (ruimtelijke) plannen en visies.

Datum

9 januari 2024

Documentnummer

GS ; 5380043

PS : 5840226

6. *De warmtetransitie wordt een integraal onderdeel van het toekomstig energiesysteem en kan een deel van de oplossing van de netcongestie betekenen.*

Inzet op collectieve warmte en isolatie biedt een deel van de oplossing voor netcongestie en het toekomstig energiesysteem. Het Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie (NPLW) werkt aan de versnelling van de warmtetransitie. NPRES zet samen met het NPLW in op de ontwikkeling van regionale en lokale warmtenetten. Collectieve warmte verlaagt de maatschappelijke kosten en past goed binnen een robuust energiesysteem voor de toekomst. Het Nationaal Isolatieprogramma (NIP) stimuleert isolatie van woningen.

7. *Rondom de warmtetransitie worden conflicterende verandervpaden gesignaleerd*

Voor de warmtetransitie zijn op hoofdlijnen twee verandervpaden denkbaar. Een individueel pad, waarbij iedere bewoner voor een eigen oplossing kiest en een meer collectief pad, waarbij er per wijk of buurt voor een oplossing wordt gekozen. We zien nu dat het individuele pad door gemeenten als voorkeursoptie wordt aangewezen of dat er geen duidelijkheid wordt/kan worden geboden. Het gevolg is dat er een groei is van individuele, veelal all-electric, oplossingen. Dit heeft een groot effect op het elektriciteitsnetwerk, waardoor de noodzaak tot uitbreiding toeneemt.

Die noodzaak neemt nog verder toe, wanneer in wijken voor een substantieel deel van de woningen voor een individuele (all electric) oplossing is gekozen, wordt een collectieve warmteoplossing bemoeilijkt. Voor enkele woningen kan niet in de hele wijk een warmtenet worden aangelegd. De kosten per aansluiting (huishouden) zijn in zo'n situatie exponentieel toegenomen. Met name de huishoudens met een lager inkomen lijken nu achter te blijven en kunnen straks geconfronteerd worden met een situatie dat er alleen nog een individuele oplossing mogelijk is.

Datum

9 januari 2024

Documentnummer

GS ; 5380043

PS : 5840226

Consequenties

1. *Doorgaan op de ingeslagen weg noodzakelijk: wegnemen belemmeringen voor opwek van hernieuwbare elektriciteit.*

De analyse van zowel NPRES als PBL bevestigen ons beeld; we zijn op de goede weg als het gaat om het realiseren van de doelstellingen zoals die zijn opgenomen in de RES 1.0. De belemmeringen die wij signaleren worden ook

landelijk gezien. Dit geeft ons de bevestiging dat wij hierop moeten blijven inzetten.

Datum

9 januari 2024

Documentnummer

GS ; 5380043

PS : 5840226

2. *De onwenselijke ruimtelijke gevolgen van strengere milieunormen met betrekking tot windprojecten zijn in de (interim) Omgevingsverordening ondervangen.*

In onze (interim) Omgevingsverordening is als uitgangspunt opgenomen dat windturbines alleen in clusters van tenminste 3 in het landschap zijn toegestaan. Daarmee is het risico van vele losse windturbines in het landschap weggenomen, maar worden de mogelijkheden voor windprojecten als gevolg van de strengere milieunormen wel beperkt.

3. *De aangescherpte voorkeursvolgorde zon zoals verwoord in de Kabinetsbrief, komt in grote lijnen overeen met de bepalingen in de (interim) omgevingsverordening.*

In de (interim) Omgevingsverordening is reeds een voorkeursvolgorde zon opgenomen, die in grote lijnen overeenkomt met de Kabinetsbrief zon. Op dit moment gaan wij na of en hoe de Omgevingsverordening hierdoor moet worden aangepast en welke effecten dit heeft op de plannen voor zon op land binnen de zoekgebieden RES.

4. *Vanwege de integraliteit van de energietransitie, betrekken wij de RES-regio's nadrukkelijk bij provinciale plannen.*

Wij hebben de RES regio's betrokken bij het Brabants Ruimtelijk Voorstel, maar zien ook de complexiteit hoe je de verschillende met elkaar samenhangende ruimteclaims integraal met elkaar afweegt.

Daarnaast zien we dat de onderwerpen die bij de RES regio's worden geagendeerd veel breder worden dan de oorspronkelijke RES-opgave en steeds vaker andere beleidsterreinen raken (wonen, werken etc). Dat vraagt binnen gemeenten (en dus ook de regio) nieuwe gremia waarbinnen wordt afgestemd. Belangen van gemeenten onderling, gemeente en provincie en provincie en Rijk kunnen daarbij uiteenlopen. Dit vereist een zorgvuldig proces en een duidelijke governance. Met de vorming van het Brabantbrede Bestuurlijk Overleg Energie hebben wij daartoe reeds een stap gezet.

5. *Met de warmtedialogen en de het programma Sociale Innovatie 2 (SIE2) werken wij aan de warmtetransitie en streven we naar heldere en niet conflicterende transitiepaden.*

Sinds eind 2022 werken we in het programma [SIE2](#) aan de ontwikkeling van een 8-tal Wijk Uitvoeringsplannen, waarin wij gemeenten ondersteunen om met bewoners te komen tot een wijkgerichte aanpak van de warmtetransitie. Kern van dit programma is om te komen tot de keuze van een wijkspecifiek transitiepad, waarbij gestreefd wordt naar keuzes die én voor de bewoners én voor het collectief de beste keuze is. Ervaringen die we in dit programma opdoen (en reeds hebben gedaan) gebruiken we ook in de komende [warmtedialogen](#) die we met alle gemeenten gaan houden. Inzet van ons college is om te komen tot oplossingen die niemand uitsluiten.

Datum

9 januari 2024

Documentnummer

GS ; 5380043

PS : 5840226

Europese en internationale zaken

Niet van toepassing

Communicatie

Niet van toepassing

Vervolg

Met deze statenmededeling informeren wij u over de voortgang van de energietransitie. Wij zullen u periodiek blijven informeren.

Datum

9 januari 2024

Documentnummer

GS ; 5380043

PS : 5840226

Bijlagen

1. Foto NPRES december 2023 (NPRES)
2. Monitor RES 2023. Een voortgangsanalyse van de Regionale Energie Strategieën (PBL)

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant,

de voorzitter,

de secretaris,

mr. I.R. Adema

drs. G.H.E. Derks MPA

Programmamanager: mevrouw I.A.H.M. Cortenbach, (06) 18 30 34 63,
icortenbach@brabant.nl.

Auteur: de heer W. de Graaff, (06) 18 30 33 85, wdgraaff@brabant.nl.